

האנה שמה
חנכה ת"ע

ביטול הדלקות נרות חנוכה דעת הסנה

א. חנוכה (דף 10)

ח"ד
*הנר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרה"ר ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו אמר רבא צריך נר אחרת [6] להשתמש לאורה ואי איכא מדורה לא צריך ואי אדם חשוב הוא אע"ג דאיכא מדורה צריך נר אחרת:

- א. גמ' גמ' ר"ל ט"ו
- ב. ש"ך א"ח ס' תרצ"א (ס"ד)
- ג. ח"ב (מורה דאיתוסף ע')
- ד. שו"ת שו"ת (ע')
- ה. זר"ש - קונטרס חנוכה ופורים
- ו. זר"ש - קובץ אהלן תלמיד
- ז. דברות אלה - שנת ס' כ"ו - החזון
- ח. יורה דעה - חנוכה (ס"ה)

ז. ש"ך א"ח ס' תרצ"א

ה'נר חנוכה מניחו על פתח הסמוך לר"ה מבחוץ אם הבית פתוח לר"ה מניחו על פתחו ואם יש חצר לפני הבית מניחו על פתח החצר ואם היה דר בעליה שאין לו פתח פתוח לר"ה מניחו בחלון הסמוך לר"ה ובשעת הסכנה שאינו רשאי לקיים המצוה מניחו על שלחנו ודיו

א. ח"ב

וכ"כ להדיא הריב"ש והובאו דבריו בב"י ס' תרע"א דלכך מדליקין בביהכ"נ לפרסומי ניסא כיון שאין אנו יכולין לקיים המצוה כתיקונה להדליק כל אחד בפתח ביתו מבחוץ מפני שיד העכו"ם תקיפה וכו' עכ"ל. ומשמע דס"ל דעיקר האי דינא להדליק בחוץ קאי גם בזמנ"ו. ובכלבו הל' חנוכה (ס' מד) כתב מעם אחר בזה למה הדליקו בפנים, מפני חשש שמא יכבוה הגוים הדרים בנינו. וראה באו"ז סימן שכ"ג שתמה למה עדיין נוהגין להדליק בפנים גם כשאין עת סכנה, וז"ל: והאודנא דליכא סכנה, לא ידענא מאי מעמא אין אנו מדליקין בחצרות.

ג. שו"ת שו"ת

ובערה"ש
תרע"א סכ"ד יצא להצדיק את המנהג הזה וכתב שהוא משום דבכל המדינות שלנו ימי חנוכה הם ימי גשם ושלג ורוחות חזקים וא"א להניחם בחוץ אם לא להסגירם בזכות וכולי האי לא אמרחוהו רבנן. ועוד דבזה לא יהיה היכר למצוה כל כך.

ה. זר"ש - קונטרס חנוכה ופורים

בקונטרס "חנוכה ופורים" הביא בשם מרן הגרי"ז הלוי זצ"ל גאב"ד דבריסק שבשעת הסכנה שמדליקין בפנים, היתה זו תקנה מיוחדת וכולם הדליקו בפנים. ושלא בשעת הסכנה מצותה בחוץ, ואם הדליק בפנים משום איזה אונס ואח"כ נתאפשר לו להדליק בחוץ, חייב עכשיו להדליק בחוץ כמצותה. וכן מביא שנהג פעם כשהיתה רוח חזקה ואי אפשר היה להדליק בחוץ, שהדליק בפנים, ואחרי שפסקה הרוח הדליק שוב בחוץ יעו"ש.

יד] והנה ראיתי בקובץ משולחן מלכים (כסלו תשס"ו עמ' ע"ג) שהביאו חידוש נפלא שמסר הג"ר מאיר קאלאווייזניק שליט"א שם אציו מרן הגרי"ז זצ"ל וז"ל, הג"ר מאיר הלוי שליט"א דן עם אציו מרן הגרי"ז זצ"ל אודות מה שנהגו שלומי אמוני ישראל להדליק נר חנוכה מצפנים. דתמוה איזה קיום מצוה יש בזה כלל, דבגמ' מצונו דבשעת הסכנה מניחו על שולחנו ודיו, וכהאי גוונא נחמדה הלכה זו ולא יומר. והשיבו מרן זצ"ל דאפשר לומר דהמקור למנהגם הוא כביאור הגמ' כך, נר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ וכו', ובשעת הסכנה מניחה על שולחנו ודיו, דלא בשביל שעת הסכנה נתקנה הלכה של מניחה על שולחנו, כי אם שבשעת הסכנה שלא יכלו לקיים המצוה דנר חנוכה, אז המקינו תקנה מחודשת של נר חנוכה, וצדין תקנה זו נאמר שאפשר להדליקה מצפנים. ולפי זה בשעת הסכנה נתקן גם לשעה שהסכנה תחלוף. שוב מצא הגר"מ שליט"א בספר העיטור כדברי מרן זצ"ל, וזה לשונו של בעל העיטור (עשרת הדברות - הל' חנוכה קד, ג), ת"ר נ"ח מצוה וכו', ובשעת הסכנה מניחה על שולחנו ודיו, ומאחר שנהגו על הסכנה נהגו, עכ"ל. ובפתח הדביר שם כתב וז"ל, ואף שאין סכנה מ"מ נהגו להניחו על השולחן, עכ"ל.

יח] אמנם אפילו אם נכוניס הדברים מסברא, יש להקשות על דברי הגר"מ שליט"א ממה שהורה מרן הגרי"ז להג"ר דוד'ל פרנקל זצ"ל, דמבואר בהדיא שלא כדברי הגר"מ שליט"א. דאיתא בספר זכור לדוד (חלק אורח חידושי תורה עמ' שס"ד) וז"ל, ושאלה כעין זאת שאל גם ר' דוד זצ"ל מאת

מרן הגרי"ז, היכן ידליק צבית אציו שהיתה בקומה שניה, ופתח חדר המדרגות שלהם נמי לאו מקום הדלקה היא דהלל אינו פונה לרשות הרבים אלא לתוך חצר פנימי, ואמר לו הגרי"ז א"כ תדליק בחלון הנראה לרה"ר, עכ"ל. ובהערה הוסיפו בזה"ל, ומרן הגרי"ז אמר לו עוד, שאם ידליק בפתח הבית בפנים יהיה ברכה לבטלה, וע"כ ידליק דוקא בחלון הנראה לרה"ר. כ"ו שמעתי מפי ר' דוד זצ"ל, עכ"ל י"ט.

הרי דב' שמועות אלו מהגרי"ז סתרי אהדדי, דלפי עדותו של הגר"מ שליט"א, אמר הגרי"ז שזומן הסכנה ואילך אפשר לקיים מצוה הדלקה צפנים, שהתקנה המיוחדת שנתקנה אז נשארה לדורות, ומי שמדליק היום צפנים קיים מצוה כדיון, ובדאי אין צרכו ברכה לבטלה, אלא אדרבה קיים מצוה מצוה. ואילו לפי עדותו של הגר"ד פרנקל זצ"ל סבר הגרי"ז שצבית"ג הו"א צרכו ברכה לבטלה. ושוב ראיתי שכן העירו בהערות לקובץ משולחן מלכים שם.

על שעת הסכנה, אלא התקנה היתה דיפרסם הנס כמה שאפשר, ובשעת הסכנה דאי אפשר לפרסם הנס די במניח על שולחנו, וכן בחי' שם כ' דמסתבר שכיון דבזמנה"ז מדליקין בפנים, גם בזמן הגמ' יצא בדיעבד, דהא לא מצינו שהיתה תקנה חדשה, וכן נקט שם בפשיטות שיצא, וכן מפר' בחי' הריטב"א שבת כא: דגם בזמן שהיו מדליקין בחוץ אם לא הדליק עד אחר החצי שעה יש לו להדליק בביתו בפנים שיהא עכ"פ היכר לבני ביתו ולא גרע משעת הסכנה שמניחו על שולחנו ודיו, ומבואר שלא היתה תקנה חדשה על שעת הסכנה, ונעיינן בדברות משה שם שאף אם אמרינן שאם הדליק אחר החצי שעה לא יצא, אפ"ה י"ל שאם הדליק בפנים יצא.

(ב) בדברות משה סי' כ"ו הערה כ' כתב דמד' הגר"א סי' תרע"ה סק"א משמע שבזמן הגמ' לא יצאו אם הדליקו בפנים שהרי כ' שם בזמן הטור שהיו מדליקין בפתח הבית אם הדליק בפנים יצא, שהרי לא עשו כדיון הגמ' בלא"ה, שצריכין להדליק בפתח החצר, משמע בזמן שהיו מדליקין כתיקון הגמ' מבחוץ בפתח החצר לא יצאו כשהדליקו בפנים. אבל בתשו' חאו"ח ח"ד סי' ק"ה אות ז' משמע שגם בזמן הגמ' אם הדליק בפנים יצא, שכי' דאין פירושי ניסא מעכב בהדלקת נר חנוכה, ומביא דאין מגמ' דקתני ובשעת הסכנה מניחו על שולחנו ודיו, ולא כ' דבשעת הסכנה תקנו שיניח על שולחנו, אלא ע"כ דלא היתה תקנה מיוחדת